

המזכירות הפדגוגית
אגף השפות
הפיקוח על הוראת העברית

שאלות עמ"ר

(ערכים מעורבות ללונטיות)

בעברית: הבנה, הבעה ולשון

* **המטרה:** קידום למידה הנוגעת בכל רובדי האישיות של האדם.

* **הדרך:** שינוי בהיבחנות החיצונית - שינוי בהוראה

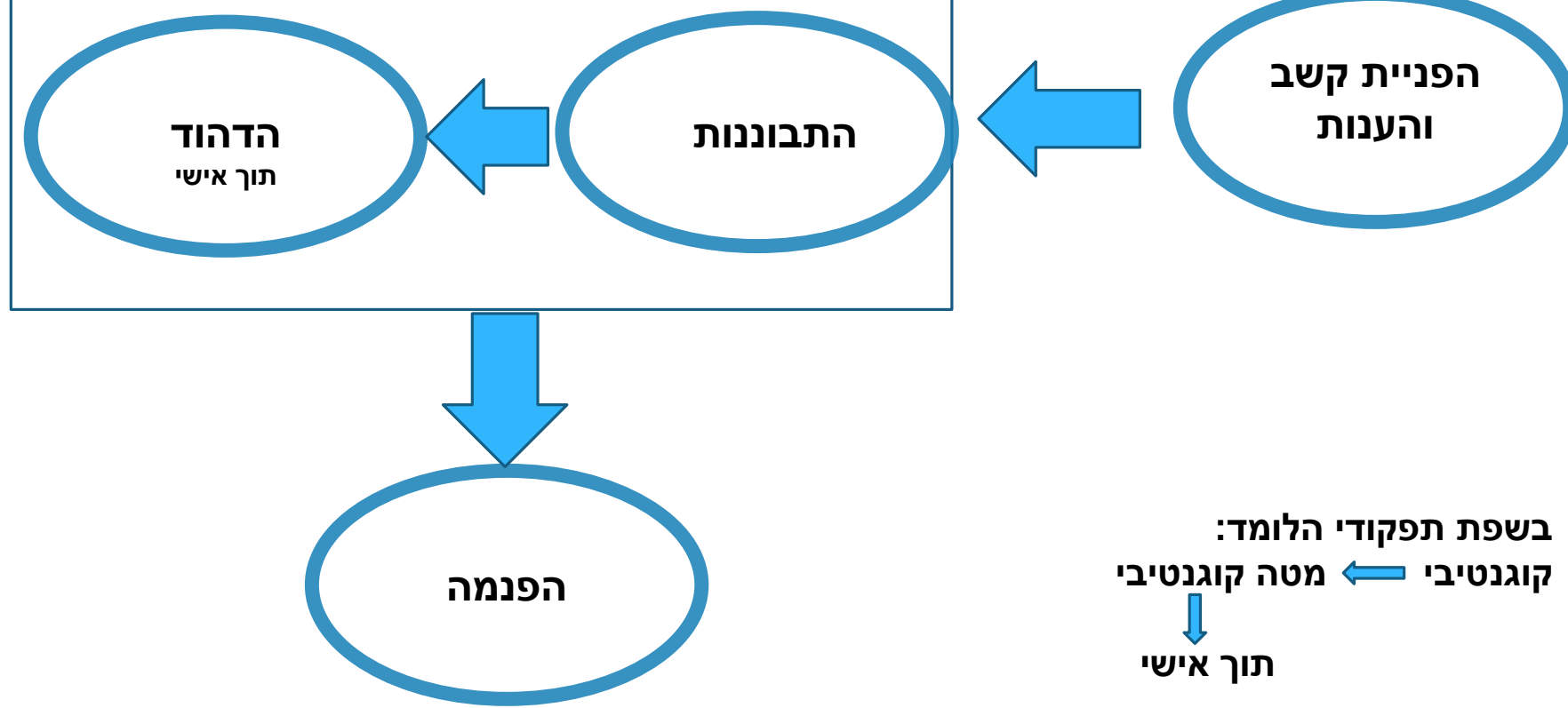
* האם נושאים משמעותיים וערכיים יכולים להתרחש בעת למידה והיבחנות?

כיצד מתחוללת חווית למידה משמעותית בשיעור

החממה
הפדגוגית
אזכרה מציאה אדם

מפגש

שלוש מטרות להוראה

שלוש מטרות להוראה:

- ✓ רכישת ידע ומיומנות
- ✓ פיתוח חשיבה וסקרנות
- ✓ הצמחת אישיותו של הלומד ופיתוח ערכיו

* ברוב תכניות הלימודים לצד המטרות, הנושאים והמיומנויות בתחום הקוגניטיבי, אפשר להבחין גם במטרות, בנושאים ובמיומנויות בעלי **היבטים ערכיים אישיותיים ורגשיים**.

* על פי תפקודי הלומד, אלה מטרות הנוגעות **לתפקוד התוך-אישי**.

* השיעור הטוב נוגע **במחשבותיהם וברגשותיהם** של הלומדים, מפגיש אותם עם תכנים בעלי ערך ואף יוצר **יחסים אישיים תומכים** בין המורה לתלמידיו.

* אחד הגורמים המשפיעים ביותר – באופן מודע או שלא במודע – על המתרחש בשיעור הוא אופן **ההערכה של תחום הדעת.**

* ההערכה אמורה לבדוק אם **מטרות תחום הדעת** אכן מתממשות.

החממה הפדגוגית במזכירות הפדגוגית

* ממטרות חוק החינוך הממלכתי:

”לחנך אדם להיות אוהב אדם, אוהב עמו ואוהב ארצו... המכבד את הוריו, משפחתו ומורשתו, את זהותו התרבותית ואת לשונו... לפתח את אישיות הילד והילדה”

מטרות תכנית הלימודים בעברית (תשס"ג)

- * טיפוח עניין וסקרנות כלפי הלשון בכלל וכלפי הלשון העברית ודרכי השימוש בה בפרט
- * הוקרת הלשון העברית על רבדיה מתוך הבנת ערכה הרוחני לעם היהודי ומתוך הבנת תפקידה המרכזי בתהליך התחייה הלאומית
- * טיפוח הכשירות הלשונית של התלמידים
- * גילוי החוקיות בלשון מתוך התבוננות בתופעות לשון ובתהליכי לשון
- * הכרת הכוחות המשתתפים בעיצוב העברית: המורשת הלשונית, הצורך בהרחבת אוצר המילים, השוואת המערכת, האפנות הלשונית ועוד – ומודעות למתח שביניהם

(עברית, תשס"ג: 13)

ממטרות תכנית הלימודים בעברית (תשס"ג)

* "העיסוק המונחה בקריאה ובכתיבה, בהאזנה ובדיבור – מסייע לתלמיד להתבונן בעצמו ובעולם הסובב אותו ותורם לפיתוח המודעות העצמית. דרך הכתיבה התלמידים יכולים להביא לידי ביטוי מחשבות, חוויות, רגשות ולבטים אישיים. הקריאה, ההאזנה, הכתיבה והדיבור המתוכנן מסייעים לתלמידים לגבש את עמדותיהם בנושאים ערכיים ולעצב את השקפת עולמם."
(עברית, תשס"ג: 17)

שאלות עמ"ר - הרחבת התוך אישי בלמידה (הדהוד)

שאלה מחוברת: שאלה רלוונטית לעולמם של התלמידים ולעולמה של החברה; היא מעסיקה או אמורה להעסיק את כל מי שלוקח חלק בחיי החברה.

שאלה טעונה: לשאלה יש ממד קיומי או רגשי. היא כוללת דילמה מוסרית או בעיה "דוחקת" המעוררת בנשאל צורך לענות עליה ולבטא עמדה פנימית ויחס רגשי.

55%

07:48

פרגי

מגזין

משרד החינוך ◀ Hadar Balzam

16 פברואר ב- 21:00

יש לי שני דברים להגיד על הבגרות בהיסטוריה.
המורה מלמד X התלמיד למד X. בסוף הבגרות המורה אומר
שהתשובה היא בכלל Y ויואל גבע עונה Z בכלל
והדבר השני הוא למשרד החינוך. אם אתם מלמדים אותנו לצרכנות
פסיבית של חומר. ללמידה צרת אופקים. חוסר ביקורתיות. חוסר
יצירתיות ולקבלת העובדה שיש רק תשובה אחת נכונה. לפחות
תעשו את זה נכון. אם בכל זאת לא למדתם אותנו לדוג וזרקתם לנו
דגים כדי שנוכל. תדאגו לזרוק את הדגים הנכונים.

שאלות ערך

* שאלות ערך הן **שאלות חשיבה העוסקות בערכים** שאנו כחברה סבורים שהם חשובים ושמצויים בתכנית הלימודים של תחום הדעת או בבסיס חוק החינוך הממלכתי.

* מטרתן לעורר שיח של ערכים המצוי בתוכני הלמידה.

* שאלת ערך תכלול לרוב **דילמה מוסרית** או **בעיה אתית** הרלוונטית לחיי החברה, והיא אמורה לעורר בנשאל צורך לענות עליה או להכריע בין חלופות ערכיות / מוסריות **ולבטא עמדה פנימית**.

שאלות ערך

- * מהו, **לדעתך**, המסר העולה מן הפרק / היצירה? נמק תוך הסתמכות על שני פרטים מן התוכן.
- * איזו דילמה בין ערכים מתבטאת **לדעתך** במעשיו של... הסבר דבריך על שלושה ציטוטים מהכתוב.
- * כותב המאמר עוסק בניסיון של גורמים שונים "להיכנס לצלחת". מהי הבעיה המוסרית שבניסיון הזה? (קיץ תשע"ו)

שאלות מעורבות

* שאלות הכוללות חשיבה ויוצרות **למידה פעילה** –
קוגניטיבית או רגשית. שאלות אלה יוצרות חיבור
בין התלמיד לחומר הנלמד גם כשהחומר אינו עוסק
בנושא הרלוונטי לחייו.

* החיבור יכול להיווצר **בבחירה** של התלמיד בתוך
השאלה, בבקשה להכריע בין כמה חלופות
אפשריות, רצון פנימי לפצח תרגיל (לדוגמה בחידון),
חידה, בעיה וכו'

שאלות מעורבות

* באיזו שנה מבין השנים... היית רוצה לחיות והיכן. ציין שתי סיבות לכך תוך הסתמכות על שלושה אירועים שהתרחשו בשנה זו.

* לדעתך, האם מוסדות החינוך שלמדת בהם "העניקו לך דג" או "לימדו אותך לדוג"? נמק את דבריך, והדגם אותם.

שאלות רלוונטיות

* שאלות שיעסקו בנושאים **הקשורים לעולמי האישי של התלמיד**, לנושאים שהוא מכיר **מחיו ומעולמו**.

* שאלות אלה ידרשו מן התלמיד **היכרות וחיבור פנימי** אל נושא השאלה לא רק מבחינה קוגניטיבית, אלא גם **מממד קיומי או רגשי**, יערערו את תפיסתו או יעלו צורך בבדיקת הנחות יסוד.

שאלות רלוונטיות

* כיצד אפשר ליישם במציאות כיום את תוצאות הניסוי שלמדנו עליו. תאר את מסקנות הניסוי ואת אופן היישום האפשרי שלו.

* האם תאכל מזון שהונדס גנטית? נמק את דבריך.

* תאר ניסיון של "כניסה לצלחת" שאתה או מישהו ממכריך חווה. האם ראית בכך בעיה מוסרית.

* שלושת סוגי השאלות אמורים ליצור מגוון שאלות רחב המוביל **לשיח מעורב וערכי** וללמידה בעלת ערך בעיני הלומד והיוצר **שיח פנימי** בעולמו של התלמיד.

* נשאף שבשאלת עמ"ר טובה יהיו לפחות שניים מן המרכיבים האלה:

העולם הערכי / מעורבות הלומד / רלוונטיות לחייו.

ההערכה

* לשאלות עמ"ר עשויות להיות תשובות מגוונות, לכן הבדיקה תתבסס תמיד על מחוון שיבדוק את **פרטי הידע** בתשובה, את **איכות ביסוס** העמדה המוצגת ואת **ההתאמה** בין הידע המובא לטענה של כותב התשובה.

* זיקה הדוקה בין העמדה / הדרך / האפשרות שנבחרה או הוצגה לבין הנימוקים

* בעברית: תיבחן גם **איכות הכתיבה**: מבע ותקינות

שאלות מתוך בחינות הבגרות האחרונות

מתוך (ועל פי) בחינת מועד קיץ 2016 – תזונה בת קיימה:

כותב המאמר עוסק בניסיון של גורמים שונים "להיכנס לצלחת".

א- מהי הבעיה המוסרית שבניסיון הזה. (4 נקודות)

ב- כותב המאמר טוען שגורמים שונים "נכנסים לנו לצלחת", אולם גם הוא רוצה "להיכנס לצלחת".

מהי שיטתו של כותב המאמר, ובמה היא נבדלת משיטותיהם של גורמים אחרים?

ג- עם אילו מהשיטות אתה מזדהה ומדוע הן ראויות יותר בעיניך מהשיטות האחרות?

ד- תאר ניסיון של כניסה לצלחת שאתה או מישהו מקרוביך חוויתם. האם ראיתם בעיה מוסרית בניסיון זה? הסבר את דבריך.

שאלות מתוך בחינות הבגרות האחרונות

מתוך בחינת חצב-ברק 2016:

א- באיזה מבין שני המאמרים מובעת ביקורת של הכותבים על אופי הטיול השנתי בימינו?

ב- האם אתה מסכים עם ביקורת זו? נמק את תשובתך?

שאלות מתוך בחינות הבגרות האחרונות

מתוך בחינת חצב-ברק 2016:

- א- באיזה מבין שני המאמרים מובעת ביקורת של הכותבים על אופי הטיול השנתי בימינו?
- ב- האם אתה מסכים עם ביקורת זו? נמק את תשובתך?
- ג- כנציג מועצת תלמידים נדרשת לתכנן טיול שנתי לשכבתך. כיצד היית מתכנן את יום הטיול הראשון? הצג את אופי המסלול, את אתר הלינה ואת פעילות הערב. הצג את שיקולי הדעת בבחירותיך.
- ד- עומדות בפניך שתי אפשרויות ללינת הלילה בטיול השנתי של שכבתך לאילת : לינה בבית מלון או אכסניית נוער או לינת שטח באזור אילת. במה תבחר? הסבר מדוע.

שאלות מתוך בחינות הבגרות האחרונות

מתוך בחינת חורף תשע"ז:

א- לפניך פתגם ידוע: "תן לאדם דג, הוא ישבע ליום אחד. למד אותו לדוג, הוא ישבע כל חייו". האם הרעיון המובע בפתגם עולה בקנה אחד עם הרעיונות המובעים בטקסטים 1-3 שקראת? נמק את דבריך על פי טקסט אחד או יותר.

ב- לדעתך, האם מוסדות החינוך שלמדת בהם "העניקו לך דג" או "לימדו אותך לדוג"? נמק את דבריך, והדגם אותם.